

zlo - zlo a *dobro* ako kozmické princípy našli vyjadrenie v zápase dobra a zla: dobro zosobňované v *perzskom umení Ahurou Mazdou* bojujúcim proti zlu (drakovi, *Ahrimanovi*, *Angra Manjovi*); boj dobra a zla našiel svoju podobu v love, ktorý mal v starovekej Perzii rituálnu povahu: perzský panovník odvodzujúci svoj pôvod od *Mithru* (stvorený Ahura Mazdom) bojoval so zvieratom (zlom, nebezpečenstvom)

Lurker v súvislosti s heslom *plod*: niektorí vykladači vidia v *jablku* plod hriešneho pádu (pozri *prvotný hriech*); tento výklad vychádza v neposlednom rade z faktu, že „jablko“ a „zlo“ sa v latinčine líšia iba dĺžkou samohlásky a : malum - jablko, malum - zlo; pozri *strom poznania dobrého a zlého*

-chápanie ľavého ako zlého sa odrazilo aj v odsudzovaní ľavorukosti ľudí; ľavú ruku viedli zlé sily, diabol a jej schopnosti (napr. výtvarné) boli podozrivé tak ako samotný ľavoruký človek; z výtvarných géniov treba spomenúť ľavorukosť *Leonarda da Vinciho* a *Michelangela*

-zlo v *indickej pantomíme* (pozri *kathakali*) vyjadrované červenou farbou (pozri *farebná symbolika*)

Becker v súvislosti s heslom *straka*: v stredovekom umení, osobitne v stvárnení *betlehemu* a *jasličiek* znamená straka spoločne so *sovou* zlo, prenasledovanie a blízkosť *smrti*

-v súvislosti s heslom *gnosticismus*: gnostické učenie o spasení, v ktorom *telo* vystupuje ako niečo zlé, *negatívne*, od čoho sa treba oslobodiť

Täubl v súvislosti s heslom *granát*: Indovia a Rimania už v staroveku používali hojne grosulár, oranžový a medový hesonit, lebo verili, že odvracia zlo (pozri *apotropajný*)

pozri *ad-Dajjal*, *alegórie a prirovnania*, *atribúty*, *baba Jaga*, *Babylon 2*, *Belial*, *Cnosti a Neresti*, *čert*, *diabol*, *dobro*, *hriech*, *jezinky*, *korupcia*, *Kristove muky (Tkáč)*, *ľavý/vľavo/ľavica*, *mantichora*, *Mára (buddhizmus)*, *Nidhogg*, *pavúk*, *pes (Heinz-Mohr, Lurker)*, *pokušenie*, *Pandora*, *Podobenstvo o rozsievачovi*, *prsty prekrížené*, *samovražda*, *Satan*, *sova*, *Sutech (Biedermann)*, *symboly*, *Utopia*, *vražda*, *ypsilon (Baleka)*, *zlé oko*

zločin, zločinec - pozri *inferno*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Criminalit%C3%A0>

zločin smrteľný - smrteľný zločin

zlodej - v súvislosti s heslom *Velinas*: Aitvaras, démonický príbuzný litovského boha Velinasa, sa objavuje v podobe lietajúceho *ohnivého hada*, čiernej *vrany*, *čiernej mačky* alebo zrno zvracajúceho *kohúta* na dvore; Aitvaras je nositeľom *zrna*, *mlieka* a *peňazí*; je ale tiež zradným zlodejom, okráda tých, ktorých nemá rád, a ich veci dáva iným, a to predovšetkým tým, ktorí ho rešpektujú; ak sa nahnevá, zničí všetky *poklady*, spáli dom, prinesie *vši* alebo spôsobí vyrážku, ktorej sa nedá zbaviť

pozri *podvod*, *lúpež*, *rabovanie*; *pytliak*; *zrkadlo*, *opál* (Baleka); *straka*, *havran* (Biedermann); *harpye* (Wensleydalová); *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*;

V. de Boulogne: Stretnutie v krčme (1625)

F. Goya: Prepad zlodejov (18.-19.st.)

J. Benlliure y Gil: Sv. František Francisco prepadnutý zlodejmi (20.st.)

J. Jakoby: Otváranie brány (1939)

zlomky Frisinské - *Frisinské zlomky*

zlost' - *hnev*

zlozvyk - *pozri Cnosti a neresti*

T. van Thulden: Alegória zlozvykov (17.st.)

zložitý - *ŕažký*

Zmej - v rus. Змей Горыныч/Zmej Gorynyč, bulhar., ukr. Змії/Zmij; srb. Змај/Zmaj), chorvát., bosen. Zmij; macedónsky Змеј; pol. Żmij; základ slova pochádza z rus. „zmeja“ (had, zmija); čarovná bytosť v *slovanskej mytológii* a európsky drak; v Rumunsku existuje podobná bytosť, ktorá je odvodená od slovanského draka, pomenovaná *Zmeu*; v polskej a bieloruskej kultúre existuje výraz smok (смок, цмок), ktorého etymologický pôvod je nejasný; zdroje uvádzajú, že pochádza z indoiránskeho pomenovania pre lastovičku; v bulharčine výraz смок/smok označuje druh hada, ktorý nemá s drakom nič spoločné; ruský ukrajinský Zmej Gorynyč, ktorý sa vyskytuje v *bylinách* a poviedkach je *drak* s tromi, šiestimi, deviatimi alebo dvanástimi hlavami; je zelený, chodí po zadných nohách, predné má menšie a chrlí oheň; podľa rozprávania ho zabil ľudový hrdina Dobryňa Nikitič; ruskí draci majú väčšinou počet hláv v násobkoch 3; niektorým drakom po useknutí narastie hlava nová; ďalší ruskí draci majú tiež turecká mená, ako napríklad Tugarin Zmejevič, a symbolizujú pravdepodobne Mongolov alebo iných obyvateľov stepí; v Slovinsku sa hovorí drakom Zmaj, výraz pravdepodobne pochádza z prastarého slova neznámeho významu; v Macedónsku, Chorvátsku, Bulharsku, Bosne, Srbsku a Čiernej Hore sa drakovi hovorí Zmaj, Zmej alebo Lamja (odvodené od gréckeho monštra požierajúceho deti *Lamie*); je to zviera, ktoré má 3, 7 alebo 9 hláv a chrlí oheň; Srbi a v Bosne mu hovoria Aždaja, Aždaha; Ala (srbsky) alebo Hala (bulharsky) je drak v ženskej podobe, ale od naozajstného draka sa trochu líši; v Slovinsku sú draky zvyčajne záporné bytosti a zvyčajne sa objavujú v spojitosti so *svätým Jurajom*; v južnom slovanskom folklóre je považovaný za extrémne inteligentné a stvorenie s nadľudskými schopnosťami, a to aj v oblasti mágie; je bohatý, má hrady, v ktorých ukrýva veľké bohatstvo; často má vášnivosť pre ženy, s ktorými je schopný

mať potomstvo; často sa chrlí oheň a je všeobecne prijímaný ako vysoko rešpektovaná bytosť, a keď nie je vždy zhovievavý, nikdy nie je úplne zlá bytosť; pozri *drak*, *slovanská mytológia*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Zmej>

https://en.wikipedia.org/wiki/Slavic_dragon

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BC%D0%B5%D0%B9_%D0%93%D0%BE%D1%80%D1%8B%D0%BD%D1%8B%D1%87

I. Bilibin: Zmej Gorynych (1912)

V. M. Vasnetsov: Zmej Gorynyč. Boj Dobryňa Nikitiča so sedemhlavým drakom. (1913-1918)

zmenárnici - bankári

Zmenárenský most - franc. *Le Pont-au-Change*

Zmeranie Božieho chrámu - (*Zjavenia Jána 11,1-14*); námet Zmeranie Božieho chrámu patrí do okruhu *Zatrúbenia šiestej polnice*; **Dostal som** (sv. Ján) **trstinu, podobnú prútu** (trstina dosahovala obvykle 3m dĺžky a slúžila ako prút na meranie; išlo skôr o nástroj, ale bol natoľko presný, že sa dal pokladať za jednotku dĺžky) **s týmito slovami: Vstaň a zmeraj Boží chrám i oltár** (vnútorné priestory chrámu a zápalný oltár neprístupné pohanom) **i modliacich sa v ňom** (cirkev ako miera pre ostatných). **Vonkajšie nádvorie chrámu však vynechaj, nemeraj ho, lebo bolo dané pohanom, ktorí budú plieniť sväté mesto štyridsaťdva mesiacov. Ale svojim dvom svedkom, oblečeným do vrecoviny** (odev prorokov a askétov), **dám prorokovať tisíc dvestošesťdesiat dní** (3 1/2 roka = vek cirkvi na zemi v čase písania textu; dĺžka času, v ktorom žijú kresťania; podobne 12,6: *Apokalyptická žena*; 13,5: *Morská šelma*). **To sú tie dve olivy a dva svietniky** (olivovník a svietnik = hebr. symboly života a svetla), **ktoré stoja pred Pánom zeme; keby im chcel niekto škodiť, vyjde im oheň z úst** (prorocké schopnosti) **a zožerie nepriateľov; oni majú moc zatvoriť nebo, aby v dňoch ich prorokovania nepršalo, majú moc nad vodami meniť ich na krv** (odkaz na prvú egyptskú ranu z Exodu 7,17 alebo na eucharistiu; pohromy obecne; podobne Ezechiel 17,17-19) **a biť zem všelijakou pliahou, kedykoľvek by chceli. Keď však skončia svoje prorocké, šelma, ktorá vystúpi z priepasti** (Rímska ríša; podobne 13,11-18: *Šelma zemská*), **bude s nimi bojovať, zvíťazí nad nimi a zabije ich. Ich mŕtvoly budú na námestí na námestí veľkého mesta** (poníženie obeti; podobne Jeremiáš 8,2; Tobiáš 1,18-20; 2,3), **ktoré sa duchovne volá Sodoma a Egypt** (Egypt = symbol otroctva a

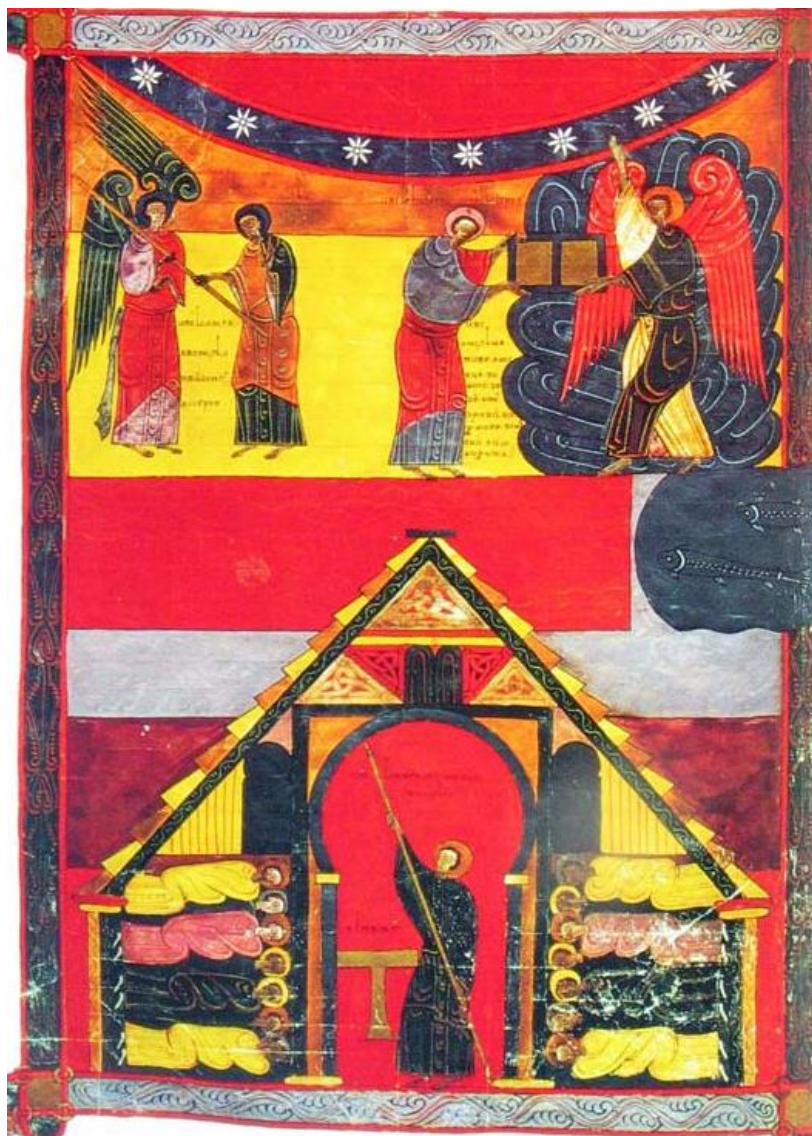
odcudzenia; Sodoma = miesto pošliapania Božej vôle a jeho prikázaní; symboly nemravnosti; miesto Božieho zavrnutia; každé veľké mesto na svete; Rím alebo rímska moc; odkaz na *Deuteronomium* 32,12; podobne *Izaiáš* 1,10 > *Jeremiáš* 23,14), kde aj ich Pána ukrižovali (Jeruzalem alebo judaizmus). **Mnohí z ľudu, kmeňov, jazykov a národov** (Bohu nepriateľský svet; podobne 10,11: *Anjel s otvorenou knižkou*; odkaz na *Ezechiela* 3,1) **vidia ich mŕtvolu za tri a pol dňa** (neúplné a dočasné víťazstvo zla), **ale mŕtvolu nedovolia položiť do hrobu** (zneuctenie obetí). **Obyvatelia zeme sa budú radovať a tešiť nad nimi, budú si posielat' dary** (rímsky zvyk po hostinách), **lebo títo dvaja proroci trápili obyvateľov zeme** (výzvami k pokániu a odriekaniu; svojou mocou nad ľuďmi). **Po tri a pol dňoch však vošiel do nich duch života z Boha, stali si na nohy** (boli vzkriesení) **a veľká bázeň padla na tých, ktorí ich videli**. Počuli mohutný hlas z neba, ktorý im hovoril: **vystúpte sem hore! I vystúpili na nebo v oblaku** (nanebovstúpenie prorokov) **a ich nepriatelia hľadali na nich**. V tú hodinu nastalo prudké zemetrasenie, **desatina mesta sa zborila, sedem tisíc ľudí zahynulo** (7000 = symbolické číslo v odkaze na starozákonné obeti: *1Kronická* 19,18; *1Paralipomena* 15,11; 29,4; *Jób* 1,3) **a ostatní prestrašení vzdali slávu nebeskému Bohu** (pokora a oslava mocného božstva, avšak bez pokánia hriešnikov). **Druhé beda prešlo; hľa, tretie beda príde čoskoro** (odkaz na 16,1-21: *Sedem pláň*).

-epizódami alebo osobitnými ikonografickými variantmi tejto kapitoly sú *Anjel s knižkou a trstinou*, *Dvaja svedkovia*, *Smrť dvoch svedkov*, *Nanebovstúpenie dvoch svedkov*, *Dvaja svedkova v oblaku*, *Chrám Boží na nebi/Stan zmluvy a šelma z priepasti*; pozri *apokalyptické motívy*

-niektorí komentátori videli v chráme, ktorý mal Ján zmerať, *jeruzalemský chrám* a celú pasáž pokladali za dielo niektorého *zélotu*, ktorý v časoch *židovského povstania* v chráme hľadal útočisko pred *Titovými* vojakmi; celú kapitolu potom pokladali za predpoveď porážky *Židov* a *judaizmu*; avšak prirovnávanie chrámu k *Sodome* a *Egyptu* naznačuje, že takýto chrám by neposkytol útočisko pred Božím hnevom, a preto musí Jánovi ísť o iný chrám; navyše v čase písania *Zjavenia* bol hmotný chrám už zničený; zjavne išlo o duchovný chrám (obec Kristových stúpcov), ktorý mal na mysli *Ježiš* a o ktorom hovoril aj s *farizejmi* (*Ján* 2,19); pohania, ktorí budú chrám 42 mesiacov plieniť, sú démonické bytosti; meranie chrámu naznačuje, že cirkev (Boží chrám) je pod Pánovou ochranou; opakované zdôrazňovanie presného času zrejme vyjadruje obmedzenosť doby skúšok a utrpenia; jednako len niektorí starší komentátori (J. A. Bengel, †1752) sa pokúšali matematicky vyrátať dĺžku jedného „času“ a použiť ho pri výpočte; dvaja svedkovia sú podľa tradície *Eliáš* a *Mojžiš*, ktorí (opäť iba podľa tradície a nie v evanjeliomovom texte) účinkujú v *Premenení na hore*; niektorí historicky zameraní komentátori v dvoch svedkoch vidia odkaz na židovskú súdnu prax, kde pravdivosť svedectva museli potvrdiť dvaja svedkovia (*Deuteronomium* 17,6; 19,5; *2Kráľov* 13,1; *Matúš* 18,16; *Ján* 8,16; *1Timoteovi* 5,19; *Židom* 10,28); symbolicky ladení komentátori v svedkoch videli personifikovaný Zákon a Knihy prorokov, alebo božie milosrdenstvo a pokánie, ba dokonca cirkev a štát; ďalší biblisti svedkov identifikovali ako *apoštolov Petra a Pavla*, alebo ako damaského kresťana *Ananiáša*, známeho zo *Skutkov apoštolov* (9,10), a samotného *Ježiša*; katolícki teológovia k svedkom prirovnávali *františkánov* a *dominikánov*, ktorí v svojej dobe usilovali obnoviť poriadky v cirkvi; *protestantskí* teológovia v dvoch svedkoch videli reformátora *M. Luthera* a jeho spolupracovníka *P. Melachtona*; *Lutherova biblia* v šelme zo zeme vidí *pápeža* a pre jednoznačnú identifikáciu jej dáva na hlavu mitru a okolo krku štólu; zemetrasenie, ktoré na záver videnia postihne mesto, je posledným z druhého beda, ktoré prorokoval orol (prvým bolo *Trápenie kobyľkami*, tretím bude *Zatrúbenie siedmej polnice*); keď sa interpreti zamýšľali nad číslom 7000 mŕtvych a desatina obetí, pokúšali sa odhadnúť, či postihnutým mestom mohol byť myslený Jeruzalem alebo Rím; podľa rímskeho historika *Josepha Flaviana* (†100) mal v Jánových časoch Jeruzalem 120 tisíc obyvateľov a Rím viac ako milión, preto číslo v žiadnom prípade nevyhovuje; zdá sa, že sedem tisíc obetí živelné pohromy opäť treba vykladať v symbolickej rovine (sedem = plnosť, tisíc = božský rozmer); námet Zmeranie Božieho chrámu je vo výtvarnom umení pomerne zriedkavý, obmedzuje sa na *iluminácie* v stredovekých rukopisoch (pozri *Beatova apokalypsa*); súčasťou Zmerania Božieho chrámu je námet *Chrám Boží na nebi s archou zmluvy*; pozri *apokalyptické motívy*

-v súvislosti s heslom *Beatus Girona*: miniatúra „Mocný anjel. Sv. Ján obdržal trstinu a meria chrám“ zobrazuje tri udalosti: 1. príchod a prisahu anjela (odkaz na *anjela s otvorenou knižkou* z 10,1-11), odovzdanie knihy (bez zobrazenia *homofágie*); 2. Odovzdanie trstiny; 3. Jánovo meranie chrámu; identifikácia anjelskej bytosti s *Mocným anjelom* je zabezpečená tým, že stojí jednou nohou na mori (nápis Mare v modrom ohnutom páse s rybami a veslicou) a druhou na zemi (nápis Terrae v hnedom páse s niekoľkými rastlinami); anjelova natiahnutá pravica akoby skladala prisahu

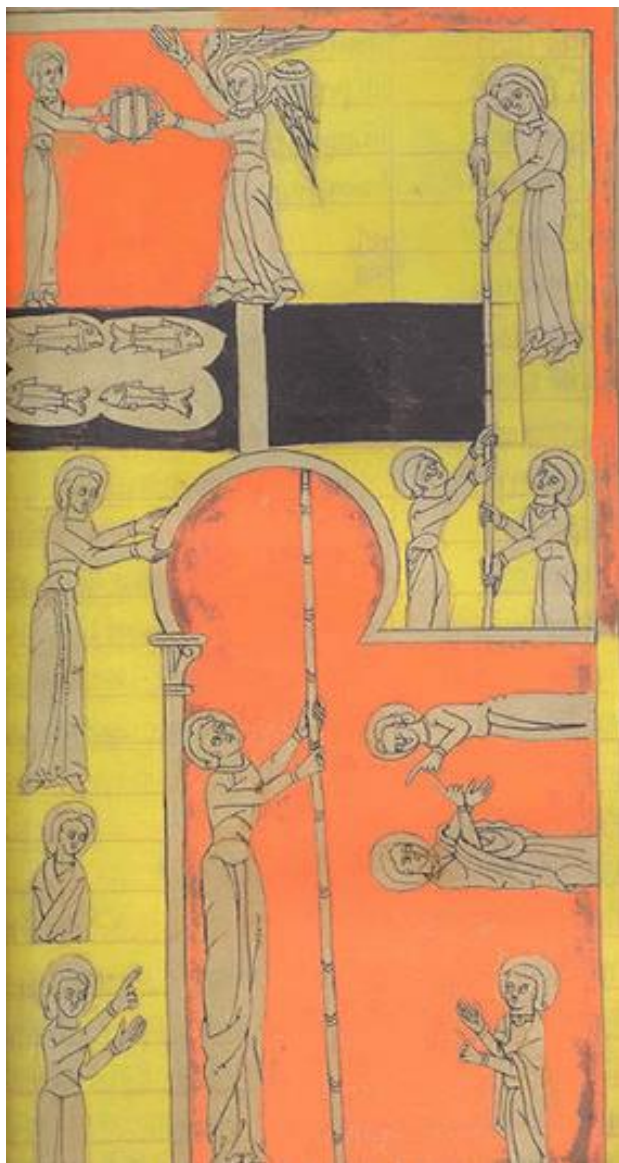
a ľavica drží baldachýn neba v hornej časti kompozície; nebo tvorí časť kruhu s lemom hviezd a mrakmi vo vnútri; medzi dvojicou postáv vľavo a vpravo je nápis „Ubi IOHANNES Angelo / ARUNDINEM ACCEPIT“ (keď Ján prijal trstinu); pod výjavom s postavami je nápis „Ubi klekání sub nube amictus / [...] t autom / pede [m] / sua [m] / dextra [m] sup [er] kobyla sinix-/trum / [...] um sup [er] terra [m]“; v spodnej časti kompozície je v priereze zobrazený chrám Boží (v spoločnej správe siedmich ázijských kresťanských zborov); pod podkovovým oblúkom hlavnej lodi popri oltári stojí sv. Ján a meria trstinou výšku chrámu; vľavo od jeho postavy je nápis „VBI IOHANNES MENSURAT TEMPLVM“; na ľavej strane chrámu stojí tri a vpravo štyri postavy s nimbo; gesto ich rúk nie je celkom jasné

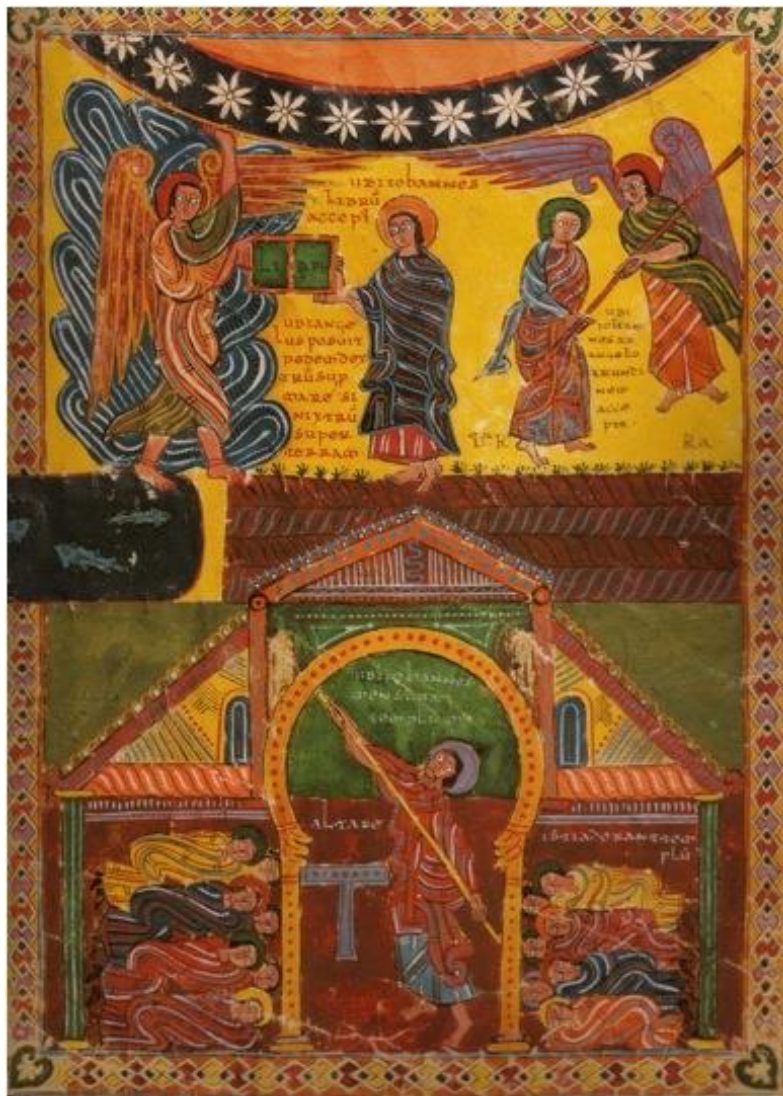
(11,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). **Ján obdržal trstinu a meria chrám** (Beatus Facundus, 1047)

(10,1-11; 11,1-2. Anjel s otvorenou knižkou. Zmeranie Božieho chrámu). **Mocný anjel. Sv. Ján s trstinou** (Beatus Girona, 2. pol. 10.st.)

(10,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). **Ján meria chrám. Dvaja svedkovia** (Beatus Lorvão, 1189)

(10,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). **Ján dostáva knihu a meria chrám** (Beatus Escalada, pol. 10.st.)

Sv. Ján dostáva trstinu na zmeranie chrámu (Apokalypsa s komentárom vo francúzštine, Anglicko, 1325-1330)

(11,1. Zmeranie Božieho chrámu). **Anjel s trstinou** (Apokalypsa z Angers, 1377-1382)

(11,1. Zmeranie Božieho chrámu). **Anjel s trstinou** (Apokalypsa z Angers, 1377-1382)

(10,8-10. 11,1-2. Zatrúbenie šiestej poľnice.). **Ján prijíma knihu a trstinu** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

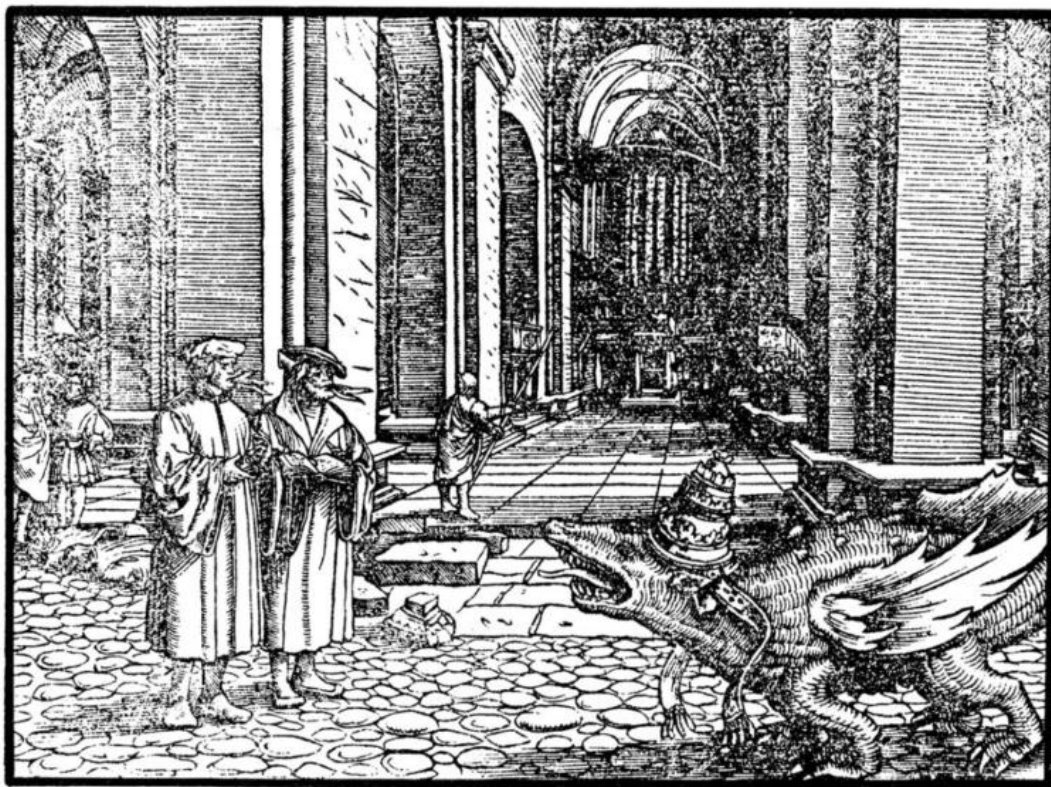
(11,1-2. Zmeranie Božieho chrámu). **Boh dáva Jánovi tyč na zmeranie chrámu** (Apokalypsa 'Queen Mary, 14.st.)

(11,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). **Zmeranie chrámu. Smrť a nanebovstúpenie dvoch svedkov. Antikrist a siedma poľnica** (Flámska apokalypsa, 1400)

J. Duvet: Zmeranie Božieho chrámu. Sv. Ján meria chrám trstinou, pohania sledujú šelmou zabitých svedkov (rytina, 1546-1555) 11

(11,1-14. Zmeranie Božieho chrámu). **Dvaja svedkovia a šelma** (Lutherova biblia, 1545)

M. Gerung: Zmeranie chrámu a dvaja svedkovia (Ottheinrich-Bibel, 1530-1532)

M. Gerung: Sv. Ján meria chrám (Berner apokalypsa, 2.pol. 16.st.)

zmenšenina - redukcia; porovnaj významy termínov *bozzetto*, *modeleto*, *miniatura*, *droleria*, *filigrán*
Zmeškalová Anna - (†1900); pozri *národopisné umenie*, *slovenskí maliari*

<http://www.webumenia.sk/web/guest/search/-/simpleSearch/?query=au%3A%22Anna+Zme%C5%A1kalov%C3%A1%22>

http://www.webumenia.sk/web/guest/detail/-/detail/id/SVK:SNG.O_2924/Anna%20Zme%C5%A1kalov%C3%A1

A. Zmeškalová: Leštiny (1850-1900)

A. Zmeškalová: Skalka na Orave (1858)

A. Zmeškalová: Portrét vlastného ateliéru (1870-1880)

Zmeták Ernest - (†2004); slovenský maliar, grafik a ilustrátor; patril k najvýznamnejším osobnostiam slovenského výtvarného života; je autorom tympanonu priečelia Primaciálneho paláca v Bratislave; inšpirovala ho predovšetkým slovenská ľudová kultúra; r. 1938 bol prijatý na pražskú Akadémiu výtvarných umení do ateliéru profesora Williho Nowaka; vzhľadom na politickú situáciu nemohol však na štúdium nastúpiť (Akadémiu zatvorili); štúdiá potom absolvoval na Vysokej škole výtvarných umení v Budapešti, kde študoval v oddelení monumentálneho maliarstva u Vilmosa Abu – Nováka; jeho pedagógmi boli aj Béla Kontuly a Istvána Szönyi; už od začiatku svojej tvorby Zmeták jasne formuloval svoj výtvarný program; absolvoval množstvo študijných ciest do zahraničia, no nikdy nepodľahol otrocky nijakým trendom; jeho životnou láskou a stálou umeleckou inšpiráciou sa mu stalo Taliansko; v tvorbe vždy hľadal pravdu a neustále sa konfrontoval s ostatnými maliarmi; nikdy neprestal najskôr dôsledne a do hĺbky študovať zobrazovaný objekt; pozri *Spolok umelcov a priateľov grafiky, slovenskí maliari, slovenskí grafici, slovenskí ilustrátori*

http://www.gmb.sk/sk/month/detail/jun_2011

http://www.webumenia.sk/web/guest/detail/-/detail/id/SVK:SNG.K_52-b/Ernest%20Zmet%C3%A1k

E. Zmeták: Cyril a Metod (kolorovaný drevorez, 1966)

E. Zmeták: Úzka ulička v Košiciach

E. Zmeták: Rieka Nitra v Nových zámkoch

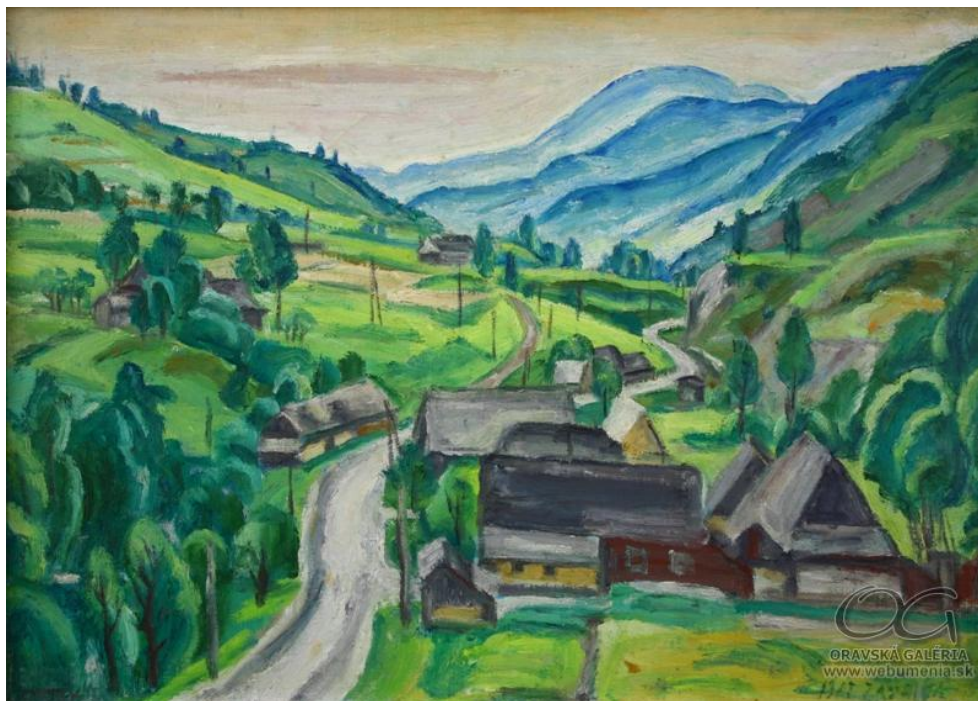
E. Zmeták: Zima

E. Zmeták: V čakárni

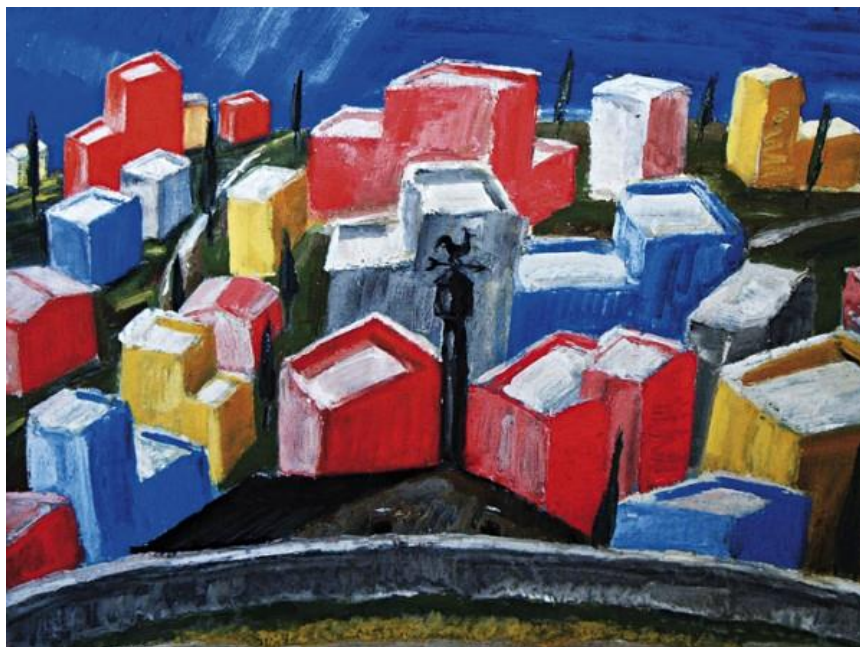
E. Zmeták: Pílenie dreva (drevorez)

E. Zmeták: Zázrivá-Kozinská

E. Zmeták: Lúky pod horami

E. Zmeták: Nová Taormina II. (1969)

E. Zmeták: Krajina od Nových Zámkov

Zmeu -

<https://en.wikipedia.org/wiki/Zmeu>

zmierovací kríž - kamenný, nahrubo tesaný *kríž* obstaraný vinníkom na mieste trestného činu na zmierenie viny; používaný najmä v 15.-16.st.; niekedy zdobený reliéfom (napr. vyobrazením vražedného nástroja) alebo nápisom (popis udalosti); v stredoveku stavané niekedy samotným previnilcom ako súčasť trestu; pozri *drobné architektonické výtvary*

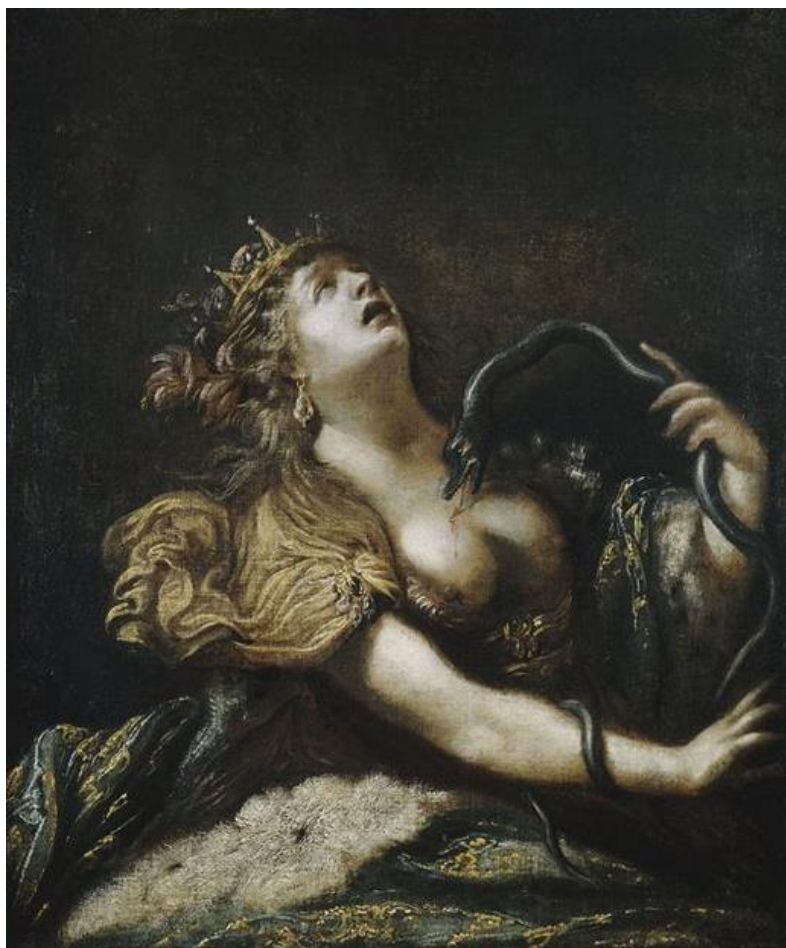
zmiešaný kontrast - *kontrast zmiešaný*

Zmij-Miklošik Jozef - *Miklošik Jozef*

zmija - tiež vretenica; pozri *aspis*

F. Snyders: Dikobrazy a vretenice (1579-1657)

C. Vignon: Smrť Kleopatry (1640-1650)

P. Porpora: Huby, had, žaba a jašterica (2.pol. 17.st.)

zmluva (Biblia) - zmluva, ktorú uzatvoril Hospodin s človekom (*Noe* a jeho rod) po opadnutí vôd po *potope*, ktorou potrestal hriešne ľudstvo (*Genesis 9,11-13*); mala symbolickú podobu *dúhy*, ktorá sa rozťahla po oblohe

Beliana v súvislosti s heslom *berit*: pôvodná *hebrejská* forma označenia zmluvy medzi *Jahvem* a izraelským ľudom

pozri *archa zmluvy*, *nová zmluva*; *kumbránska sekta*; *obriezka*, *Obrezanie Pána* (Hall); *berit*

zmluva nová - nová zmluva

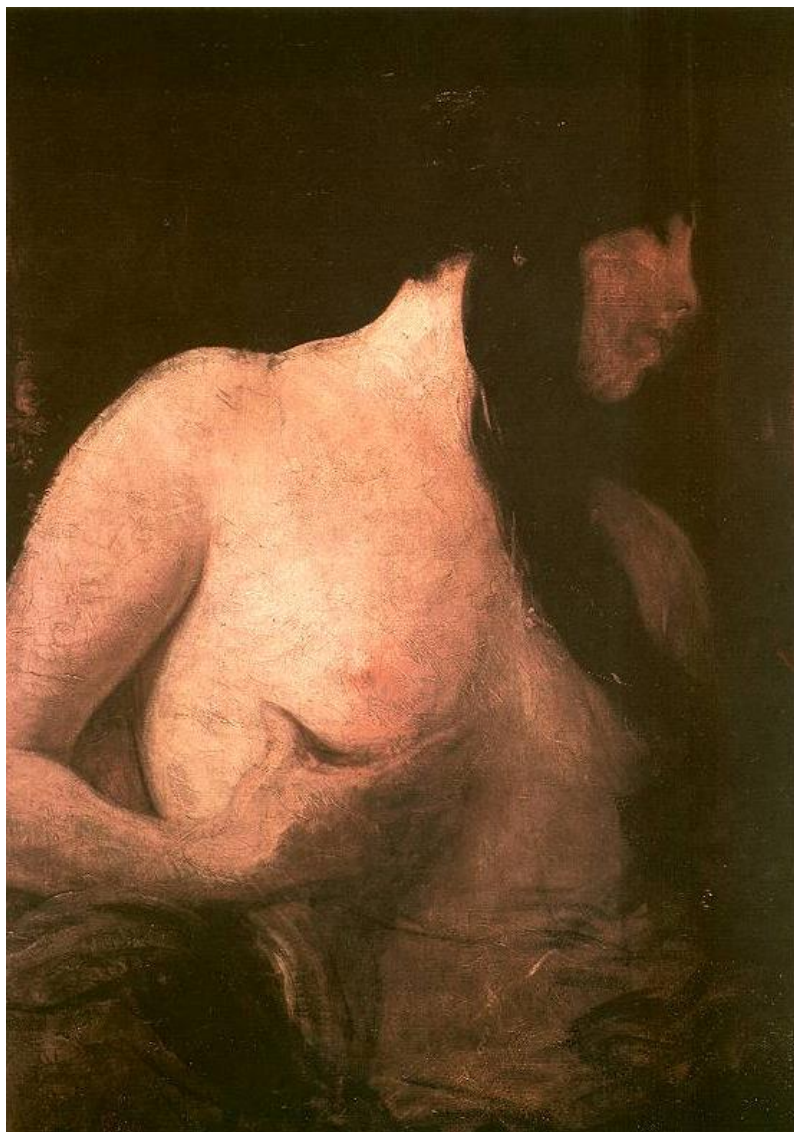
zmŕtvychvstanie - vzkriesenie mŕtvych

Zmŕtvychvstanie Ježiša - Vzkriesenie Ježiša

zmyselnosť - pozri *žiadosť*, *nemravnosť*, *chlipnosť*, *Luxuria*

W. Panneels podľa P. P. Rubensa: Jupiter a Antiope (lept, 1631)

F. Žmurko: Čierne vrkoče (1907)

F. Žmurko: Faustova vízia (1890)

zmysly, zmyslovosť - pozri *päť zmyslov, panny múdre; štyri temperamenty, dvorské umenie, záhrada lásky, kadidlo; estetika; kubizmus*

***značka** - pozri *signet, etiketa, filigrán/vodoznak, grafonym, parafa, šifra, supralibros, logo, monogram; biľag, ciacha; inc., copyright; kentó*

***značka grafická - grafická značka**

***značka kamenárska - kamenárska značka**

***značka majstrovská - majstrovská značka**

***značka nakladateľská - nakladateľská značka**

***značka papiera** - pozri *priesvitka a tieňovka*

***značka tlačiarenská - tlačiarenská značka**

***značka zberateľská - zberateľská značka**

značkovač - *fixy, flomaster; pero* s plstným hrotom (fixy) alebo aj s hrotom z karbidu wolframu; značkovač užívaný často na *skicovanie*

***znak** - zložitý štruktúrovaný umelecký obraz založený na systéme *znakov ikonických a symbolických* a znakov ako príznakov (symptómov a indexov); pozri *signet, emblém/imago, impresia, domové znamenie, fonogram, grafém, ideogram, logogram, piktogram piktograf, kaligram, pangram, symbol; písmo, runy; značka; mon*

***znak aliančný - aliančný znak**

***znak grafický - grafický znak**

***znak heraldický - heraldický znak**

***znak ikonický - ikonický znak**

***znak pápežský - pápežský znak**

***znak symbolický - symbolický znak**

***znak štátny - štátny znak**

znaková kniha - tiež *rol'a* alebo *emblémová kniha*; emblémová kniha je súhrn emblémov (alegorických ilustrácií) so sprievodným vysvetľujúcim textom, vo forme *morality* alebo básne; emblémové knihy, a to ako svetské i cirkevné, dosiahli obrovskú popularitu po celej kontinentálnej Európe, hoci v Británii nedokázali osloviť predstavivosť čitateľov celkom v rovnakej miere; knihy boli obzvlášť početné v Holandsku, Belgicku, Nemecku a Francúzsku; boli populárne počas 16. a 17.st.; jedným z prvých francúzskych spisovateľov emblémovej knihy bol Guillaume de La Perrière (†1565); jeho práca je často spájaná s francúzskou renesanciou; porovnaj *armoriál; Amorum Emblemata, Atalanta Fugiens*

https://en.wikipedia.org/wiki/Emblem_book

https://en.wikipedia.org/wiki/Guillaume_de_La_Perri%C3%A8re

EMBLEME XVI.

*Difficile est de veoir femme
sans teste.*

L On ha iadis veu monstres bien horribles:
Comme Chimere en forme espouventable,
Le Sagittaire, & Centaures terribles:
Et Geryon en trois corps admirable:
Python serpent fut craint & redoubtable:
Meduse fut en son poil trop hideuse:
Hydra difforme en Lerne dangereuse,
Et Cerberus (à veoir) horrible beste:
Mais bien seroit chose plus merueilleuse,
Qui pourroit veoir vne femme sans teste.

Je ťažké si predstavíť si bezhlavú ženu (emblém z knihy Guillaume de La Perrière: Le Théâtre des bons engins, 1539)

EMBLEM XCVI.

*Difficile est de dompter vne
femme.*

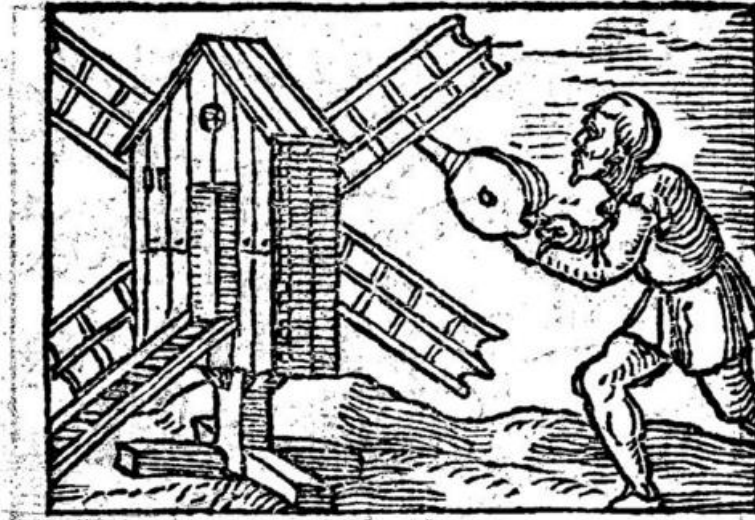

PLus tost pourras arrester le Daulphin,
Que refrener Femme de cueur volage.
Combien que soit l'homme subtil & fin,
Esprit de femme est rusé d'aduantage.
Femme ne veult estre tenue en cage,
Toufiours pretend à vsurper franchise:
Quand le mary la cuyde auoir submise
A son vouloir, pensant en estre maistre,
En luy donnant du vent de la chemise,
L'aura soubdain bridé de son cheuestre.

Je ťažké skrotiť ženu (emblém z knihy Guillaume de La Perrière: Le Théâtre des bons engins, 1539)

EMBLEM LXXXV.

L'homme discret, n'entreprend l'impossible.

VN gros canon chargé de peu de pouldre,
Ne peut pousser le boulet si auant.
Moulin à voyle oncques ne veistes mouldre,
Si d'un soufflet on luy baille le vent.
Cestuy propos te monstre & faiet scauant,
Qu'en toute chose il fault proportion.
Nature faiet tout par discretion,
Comme Maistresse, & Mere d'artifice:
L'homme rassis ayant instruction,
Chose impossible, oncques ne meit en lice.

Diskrétny muž sa pripravuje na nemožné (emblém z knihy Guillaume de La Perrière: Le Théâtre des bons engins, 1539)

znaková pečať - *pečať*, ktorá má vo svojom poli umiestený heraldický obraz (pozri *heraldický štít*), prilbicu alebo inú časť výzdoby *heraldického znaku* (pozri *znakový plášť*), prípadne znak celý; pozri *heraldika*

znakové písmo - najvyspelejší typ *písma*, v ktorom pre hlásku je vytvorený *grafický znak* (*hláskové písmo*); jeho predstupňom bolo *písmo ideografické*; jedným z prvých znakových písiem bolo *fenické písmo* (*klinové písmo*); pozri *runy*

znakový plášť - súčasť *heraldického znaku* od 16.st.; má podobu *baldachýnu*; na znakový plášť sa ponáša *kráľovský stan*

znakový stan - súčasť *heraldického znaku* od 16.st. v podobe *baldachýnu*; forma vyjadrenia hodnosti nositeľa znaku (pozri *kráľovský stan*)

znaky hodnosti - pozri *insignie*, *klenot* 1

znalectvo - štýlová, materiálková, technická a iná znalosť umeleckého diela, uplatňovaná pri jeho klasifikácii a kvalifikácii, pri určovaní jeho pravosti, autorstva, materiálu, technického postupu, funkcie, umeleckej hodnoty, tržnej ceny; pozri *kritika výtvarného umenia*, *paragoné*; *padelok*

-rozoznať *falzifikát* býva ťažké a je predmetom znelectva; znalec je školený profesionál, ktorý je na základe štýlových znakov, „životopisu diela“ a podobne schopný určiť *autorstvo*

Baleka: štýlová, materiálová, technická a iná znalosť *umeleckého diela*, uplatňovaná pri jeho klasifikácii a kvalifikácii, pri určovaní jeho *pravosti*, *autorstva*, *materiálu*, technického postupu, funkcie, umeleckej hodnoty, trhovej ceny ap.; je jedným z predpokladov *dejepisu umenia*, ochrany umeleckých *pamiatok*, *zberateľstva*, *umeleckého obchodu*; predpokladá veďa citlivých zmyslov tiež bohatú skúsenosť, široké a obecné i špeciálne znalosti zo sociológie a psychológie *umenia*, z medicíny (anatómie), z praxe umeleckej tvorby; znelectvo bolo až do 18.st. založené na empirii, v 19.st. však znalecké hľadiská a postupy exaktnejšie sformuloval G.Morelli, ktorého podnet ovplyvnil rozpracovanie otázok znelectva M. J. Friedländerom, B. Berensonom, W. von Bode, V. Kramárom a d'.; v súčasných znaleckých rozboroch sa silno uplatňujú prírodovedné znalosti z chémie, fyziky a tiež technologické postupy (röntgen, zistenie pomoci rozpadu rádioaktívneho uhlika); šírka a špeciálnosť hľadísk vedie pri znaleckých rozboroch tiež k tímovej práci

znamenia mesačné - mesačné znamenia

znamenia zverokruhové - zverokruhové znamenia

znamenie -

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&page=1&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=13

znamenie dobré a zlé - pozri povera, veštenie

znamenie domové - domové znamenie

znamenie erbové - erbové znamenie

znamenie hanby - znamenie hriechu

znamenie hriechu/znamenie hanby - pozri biľag, l'alia bourbonská; hanba, hriech

Znamenie konca/Ježiš predpovedá koniec času - (Matúš 24,4-28; Lukáš 21,8-24);); apokalyptická pasáž o konci času spojenom s vojnami a prenasledovaním verných Kristovi a jeho učeníu; kapitola predchádzajúca *Príchodu syna človeka/Znamenie z neba (Lukáš 21,25-27)*

znamenie pútnické - pútnické znamenie

Znamenie šelmy/Číslo šelmy - epizóda z kapitoly Šelma zemska (Zjavenie 13,11-18); Pôsobí (Šelma zemska) aj to, aby všetci, malí aj veľkí, bohatí aj chudobní, slobodní aj otroci, dali si znak na pravé ruky alebo na čelá, takže nikto nemohol ani nakupovať, ani predávať, kto nemal znak mena šelmy alebo číslo jej mena; pozri apokalyptické motívy

(13,11-18. Šelma zemska). Uctievanie šelmy. Znamenie šelmy (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

(13,16. Zemska šelma). **Znamenie šelmy** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

(13,16. Šelma zemska). **Číslo šelmy** (Apokalypsa z Angers, 1377-1382)

W. Blake: Číslo šelmy 666 (1805)

Znamenie z neba - Príchod Syna človeka

znásilnenie - pozri banini (*Wensleydalová*), Nidhogg; mytologické obete znásilnenia, erotika/sex, šarivari

<http://it.wikipedia.org/wiki/Stupro>

http://everypainterpaintshimself.com/article/goyas_disasters_of_war

Znásilnenie Leto Tityom (vľavo Apolón s lukom a tulcom, vpravo Artemis s lukom a šípmi; amfora, 515pr.Kr.)

Znásilnenie Európy - *Únos Európy*

znásilnenie Lukrécie - *Tarquinius a Lukrécia*

znásilnenie Támar - *Támar a Amnon*

znásobené umenie - *ars multiplikata*

zneuctenie, zneuctiť - Eberhard v súvislosti s heslom *Kuan-jin* : sprievodcami čínskej bohyne milosrdenstva Kuan-jin sú chlapec s fľašou a dievča s *vřbovou* vetvičkou; legenda vypráva, že zmienená vřbová vetvička nejakým spôsobom zasunutá do fľaše ju „zneuctila“; vetvička sa premenila na ľahké dievča (pozri *metamorfóza*) a „vykričané štvrti“ sa od tej doby volajú „kvetinové ulice a vřbové uličky“; pozri *nemorálny*

zneuctenie ostatkov - jeden zo spôsobov ako posmrtné pokoriť ideologického protivníka, v stredoveku najmä heretika, ale aj pápeža v čase schizmy ap.; formou bolo zneuctenie hrobu, vykopanie hrobu, spálenie kostí mŕtvoly ap.; pozri *Legenda o ostatkoch Jána Krstiteľa*

Geertgena tot Sint Jans: Legenda o ostatkoch Jána Krstiteľa (1484-1490)

Pálenie Viklefových kostí (drevoryt z knihy Johna Foxa, 1563)

Zničenie tretiny úrody - pozri *Rozlomenie siedmej pečate, Trúbenie štyroch anjelov, Živelné pohromy*

Zničenie desatiny mesta - pozri *Zmeranie Božieho chrámu*

znovuzrodenie - pozri *metamorfóza, avatár, vzkriesenie, osvietenie, zmŕtvychvstanie, vtelenie, inkarnácia, múdrosť, palma, akant, Potopa sveta, symboly číselné:8, krst, Heket/Hiquit; žaba, ropucha (Biedermann)*